

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vetere Clerico, Monacho, Clerico-Monacho, Libri Tres

Primus veterem habitum: Secundus conuictum ac disciplinam: Tertius honores ac priuilegia describit

De Clerici, Monachi Vetere Institvto. Liber Primvs - Distinctus in tres Partes. In quibus, praeter veterem eorum habitu[m], multa quoque inserta de veste veterum laicorum. Breuiterq[ue] explicata singulorum origo, & antiquitas.

Landmeter, Laurentius

Lovanii, 1626

Cap. XIX. Quo colore veteres in veste vsi. Romani, Iudæi, Afri, Aegyptij, in veste albâ. Quid distet inter album & candidum. Galli fortè in rufâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11007

Tertull.
cont. Va-
lent. &
de Spect.
cap. 16.

Item illud apud Tertull. *Mappa missa est*. A mappa igitur quam in populum magistratus mittebat, tanquam indicem & promissionem Circensium futurorum, & ipsi ludi sic appellati sunt.

CAPVT XIX.

Quo colore veteres in veste vsi. Romani, Iudai, Afri, Aegyptij, in veste albâ. Quid distet inter album & candidum. Galli fortè in rufâ.

TRanseo nunc ad vestium colorem. Ac primùm aduerto, veteribus non tantum Romanis, sed & alijs nationibus placuisse colorem album. Docet Lipsius lib. primo Electorum. Est enim simplicior, vnde & congruentior simplici vetustati, cui placebat quod magis à naturâ, minus ab arte. Et cum à nato ferè orbe lana hominibus vestem dederit: oves verò aut albæ, aut nigræ nascantur; restat vt natiuus vestium color, aut albus, aut niger siue furuus sit. Hanc coloris simplicitatem
tanti

ET MONACHORVM HABITV. 85

tanti fecit Tertullianus, vt ferè damnaue-
 rit lanæ tincturam. *Non placet Deo, inquit, ^{de habitu}
 quod non ipse produxit: nisi si non potuit pur- ^{mulieris}
 pureas & earinas oues, nasci iubere. Si potuit,
 ergo iam noluit. quod noluit non licet fingi: ab
 interpolatore naturæ est. Nimirum enim ^{De cultu}
 Deus demonstravit succis herbarum & con- ^{famin.}
 charum alueis lanas incoquere. Exciderat illi
 cum uniuersa nasci iuberet, purpureas & coc-
 cineas oues mādare. Ex his Tertulliani ver-
 bis liquidò licet colligere, improbasse eum
 omnē lanæ infectionē, nec ei placuisse co-
 lorem nisi cum quo lana nascitur. Mutatā
 apud Romanos Rep. & labēte imperio, si-
 cut toga, ita & color albus ferè abiit in in-
 teritū, ac pullæ omnes plebeiaē vestes. hinc
 pulla paupertas. Hinc pullati illi de quibus
 apud Suetonium Augustus, *ne quis pullato-
 rum mediā caueā sederet.* Hinc natum dif-
 crimen sæculo priori incognitum, vt alij
 candidati, alij pullati dicerentur. Candi-
 dati, non qui peterent, vt olim, sed hone-
 stioris ordinis ciues: pullati infima plebs
 siue vulgus. Ac proinde veteres Christia-*

ni, partim veste candidâ, partim pullâ. Neque enim in Ecclesiâ primitiuâ, pars maior aut melior Christianorum (vt exprobrat gentilis apud Minutium) *egabant, algebant, fame laborabant, pallidi & misericordiâ digni*, multi enim inter eos honorati, ac de ordine Senatorio. Et sicut in Iudæâ plurima turba Sacerdotum, teste Luca: ita Romæ plures de Cæsaris domo credebant, teste Paulo.

Aegiptij Christiani probabiliter quoque adseruntur in veste albâ. Nam eum colorem valdè eis commendat Pædagogus Christianus. *Reijcienda (inquit) vestimenti tinctura. Atque eos quidem qui sunt candidi & non intus adulterini, albis, & minus curiosis ac operosis vestibus uti, est convenientissimum.* Et de S. Anthonio scripsit S. Athanasius, ardore & cupiditate martyrij alba sumpsisse vestimenta, per quæ Christianus esse à Gentilibus cognoscetur. Ita intellexit Athanasium Baronius, his verbis de Anthonio loquentem, *aliâ die stans in eminenti loco, candente præcinctus*

in Ofla-
tio.

Ad G.

Ad Phi-
lip 4.

Ped 13.
l. 2 c. 10

Ita exi-
stimat
Baron.
scm 2.
m. 256.

Etus veste, procedentem Iudicem suo prouocabat ad spectu, flagrans cupiditate martyrij. Quamquam verius existimet Rosvveida, Anthonium alba induisse vestimenta; non ut cognosceretur esse Christianus, qui vel Monachi habitus talis cognitus erat: sed ut ad Iudicem, Aegyptijs mixtus albâ induitis, securius procederet. quod Monachis qui pullâ veste dignoscebatur, ciuitate esset interdictum.

Quod si ita est, iã non tantum Christiani Aegyptij, sed & Gentiles, ex opinione Rosvveidæ, nobis erunt in albâ veste adferendi. Si verò Baronij sensum sequamur; addemus: verosimiliter in Christianos Aegyptios ab Essæis (qui circa Alexandriam maximè floruerunt, auctore Philone) eum colorem fuisse deriuatum. Hi enim fuere Christiani, ut ex Hieronymo, Epiphanio, ac alijs suppono: imò ferè totam eam sectam in Iudæa agentē, Christo prædicanti accessisse, probabiliter conijcit Baronius. Habuisse autem eos indumentum album testis est Iosephus.

De Iudæis idē adfirmo quod de Romanis

Notat ad vit. Anton. n. 56.

Tom. 1. an. 97.

De Bell. Iudæic. l. 2. c. 2.

nis Lipsius. Sermo tamen de solis viris mihi, ac veste vulgari. Alioquin mulieres, iam olim David ad planctum vocat super Saulis interitu, *Qui vestiebat eas coccino, qui praebebat ornamenta aurea cultui earum.* Viros igitur apud Iudæos honoratioribus opinor, ut plurimum incessisse in habitu candido: tenuiores autem & plebeios obsoleto, & qui usu squallorem traxerat, indicat S. Iacobus in epistolâ suâ canonicâ, ad fratres dispersos, in quâ virum nobilem describit *veste candidâ; pauperê habitu sordido.* Et videtur sensisse Lorinus, qui de usu coloris albi loquens; docet, *signum semper letitiæ fuisse, & vitæ instituti que liberioris, quamvis non dissoluti inter Christianos, in quotidiano vestitu, ita tamen ut soli diuites nitidum ac candentem adsumerent, qui à Iacobo græcè vocatur δάμπερα id est vestis illustris: alij simpliciorum paratuque facilem.* Ita ille. Et quo quæso vergit illud monitum Sapientis Iudæis scriptum, *Omni tempore sint vestimenta tua candida?* Fateor, præcipuum illi scopum

2. Reg. 1.

1. Cor. 2.

in cap. 1.
Act. vers.

19.

Ecol. 5.

scopum fuisse, inculcare mentis simplicitatem, candorem tranquillitatem: ita tamen vt has animi adfectiones voluerit vestis candore monstrari. plerisque enim gentibus vestis candida, mentis lætæ, securæ, tranquillæ indicium fuit. Vnde de corruptis hominibus, omnemq; iuris tam publici quam priuati ordinem peruertentibus scripsit Sidonius. *Incedunt* ^{s. ep. 7.} *libenter armati ad epulas, albati ad exequias pelliti ad Ecclesias, pullati ad nuptias, castorinati ad litanias.* Pullati (inquit) ad nuptias, albati ad exequias. contra publicum morem, iuxta quem pullati ad exequias, albati ad nuptias. Imò passim iuisse tunc albatos, scripsit Petrus Cluniacens. referens ista Sidonij verba.

Obseruo ex Lipsio. Colorem album ^{s. ep. 16.} fuisse eum qui lanæ natiuus, candidum qui ab arte splendet. Vnde Seneca volens remouere à Sapientie non tantum fordes, sed etiam munditiam adfectatam: *nec splendeat* (inquit) *toga, nec sordeat.* Splendor dixi, erat ab arte. Nam magis curiosi,

M non

non contenti insito lanæ colore, cretam addebant in vestem vt candesceret, imò splēderet. Vnde Isidoro *Toga candida eadēque cretata est.* & eò adludit, illud Persij.

Quem ducit hiantem

Cretata ambitio.

Respicit nimirum ad eos qui magistratum ambiebant in togâ candidâ cretatâ: tametsi olim apud seueriores Romanos vetitum, *ne cui album in vestimentum petitionis causâ addere liceret.* Iuuabāt se hoc artificio pauperes & serui, iniectâ cretâ vestis obsoletæ tesquorem occultantes, de quibus Plautus in *Anbular.* *Qui vestitus est cretâ se occultant, et sedent quasi sint frugi.* Hæc Lipsius.

Genti Gallicæ Martialis generatim tribuit lacernas rufas in *Apophoretis*, vbi scripsit. *Vestitur Gallia rufis.*

Quid si indè lacerni byrrhi? Byrrhus enim idem quod rufus ex Festi interpretatione. Ac Cypriani lacernū fuisse rufum scripsit Lorinus; eo quod Acta illum vocent byrrhum. E Gallia verò byrrhos peti-

tos,

Etyim.
lib. 19.

1 t

Livius
de cad.
2. lib. 4. 3

ET MONACHORVM HABITV 91
ros, docet illud Vopisci, *Donati ab Atrebat-
ticis byrrhi petiti*. Lacerni igitur gallici,
fortè, à colore simpliciter Byrrhi dicti.
Sed suprâ de Byrrhis agentes, prætulimus
opinionem Alciati, Baronij, & aliorum,
quibus Byrrhus non lacerni color, sed
species est.

De Aphris Christianis, possit alicui vi-
deri verosimile (neque improbat Baro-
nius) conuenisse eos in colore vestis cum
Aegiptijs: de quibus suprâ diximus ince-
sisse in albâ. Sanè S. Cyprianus in libro de
Mortalitate suos reprehendit, quod in fu-
nere agnatorum, depositâ veste consuetâ,
atram sumerent. Quæ repræhensio vt lo-
cum habeat videbitur dicendum, non
fuisse eis in vsu quotidiano vestem ni-
gram. nisi malis cum Baronio adserere,
non tam fuisse colorem reprehensum,
quam genus quoddam vestis luctuosæ, &
quæ sui compositione tantùm funeribus
seruiret. Fortius argumentum sumitur ex
Tertulliano æquè Aphro, quem suprâ au-
diuimus reiecisse omnem vestis tincturâ.

M 2

Ille

Ille in libro de resurrectione carnis. *Si (inquit) famulum tuum libertate mutaueris, et alba vestis nitore, et aurei annuli honore, et Patroni nomine, ac tribus mensaque honoratur.* Vestis igitur libertorum alba in Aphricâ, ac liberti noui in togâ apparebant, id est communi ciuium veste. Ita Tertulianum intellexit Lipsius.

CAPVT XX.

Quis olim color vestis Clericalis. verosimile quod albus. Quare Cardinalium purpureus.

ET hæc quidem generatim dicta sint de vestium colore. Descendo nunc speciatim ad Clericos. Et sermo mihi erit de eis qui post datam Ecclesiæ pacem vixerunt: tunc enim cepit se ordo Ecclesiasticus apertius, à laicis, in externo habitu discernere. Ac primùm de ijs qui lineam gestarunt suppono vt certum gesta se lineam candidam colore nimirum, quo vno Deum delectari Persarum magi adse rebant